

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ได้แบ่งการวิเคราะห์ ออกเป็น 7 หมวด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรศึกษา
2. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด
3. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา
4. การปฏิบัติด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
5. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา
6. ทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา
7. การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของมารดา

ตารางที่ 4.1 แสดงลักษณะทางประชากรของมารดา

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุของมารดา (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	53	9.0
21-30	362	61.8
31-40	164	28.0
มากกว่า 40 ปี	7	1.2
รวม	586	100.0
Mean 27.8 S.D 5.34 Min 16 Max 43		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	189	32.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	93	15.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	181	30.9
อุดมศึกษา	123	21.0
รวม	586	100.0
อาชีพของมารดาระหว่างตั้งครรภ์		
แม่บ้าน	232	39.6
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	164	28.0
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	104	17.7
พนักงาน/ลูกจ้างในบริษัท	52	8.9
รับจ้าง	34	5.8
รวม	586	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	281	48.0
ครอบครัวขยาย	305	52.0
รวม	586	100.0
รายได้ครอบครัว(บาทต่อเดือน)		
น้อยกว่า 2,800	62	10.6
2,801- 6,000	233	39.8
6,001-10,000	113	19.3
10,000-30,000	160	27.3
มากกว่า 30,000	18	3.1
รวม	586	100.0
Median 6,000	Max 100,000	Min 1,000
ระยะเวลาที่มาราคได้ลาพักหลังคลอด(วัน)		
น้อยกว่า 30 วัน	5	3.2
30-45	51	32.9
46-60	46	29.7
61-90	53	34.2
รวม	155	100.0

จากตารางที่ 4.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของมารดา จำนวน 586 คน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพในระหว่างตั้งครรภ์ ลักษณะครอบครัว รายได้ครอบครัว และระยะเวลาที่มาราคได้ลาพักหลังคลอด ปรากฏผลดังนี้

อายุ มารดาส่วนใหญ่มียุอยู่ในระหว่างช่วงอายุ 21-30 ปีมากที่สุด ถึงร้อยละ 61.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 28 พบว่ามีอายุเฉลี่ย 27.8 ปี มารดาที่มีอายุน้อยที่สุด คืออายุ 16 ปี ส่วนมารดาที่มีอายุมากที่สุดคือ อายุ 43 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า มารดาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 32.3 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 30.9 , 21.0, 15.9 ตามลำดับ

อาชีพในระหว่างตั้งครรภ์ พบว่า มารดาส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาได้แก่ อาชีพ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัท และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 28.0, 17.7, 8.9 และ 5.8 ตามลำดับ

ลักษณะครอบครัว พบว่ามารดาส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 52 ครอบครัวเดี่ยวมี ร้อยละ 48

รายได้ครอบครัวต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 2,801-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคืออยู่ในช่วง 10,000-30,000 บาท ต่อเดือน โดยพบว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงสุดคือ 100,000 บาท และครอบครัวที่มีรายได้ต่ำสุดคือ 1,000 บาท ต่อเดือน และ พบร้อยละ 10.6 ของครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 2,800 บาท ต่อเดือน

ระยะเวลาที่มารดาได้ลาพักหลังคลอด พบว่า ในส่วนของมารดาที่มีสิทธิได้ลาพักหลังคลอดนั้น ส่วนใหญ่ใช้สิทธิในการลาพักหลังคลอดระหว่าง 61-90 วันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมาได้แก่ 30-45 วัน, 46-60 วัน และน้อยกว่า 30 วัน ร้อยละ 32.9, 29.7 , และ 3.2 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดา จำแนกตามประวัติการตั้งครรภ์ การแท้ง จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครั้งการตั้งครรภ์ของมารดา		
1	247	42.2
2	249	42.5
3	61	10.4
4	22	3.8
5	6	1.0
7	1	0.2
รวม	586	100.0
จำนวนครั้งของการแท้งบุตร		
ไม่เคยแท้ง		
1	521	88.9
2	54	9.2
3	5	0.9
4	5	0.9
4	1	0.2
รวม	586	100.0
จำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ (คน)		
1	256	45.2
2	266	45.4
3	44	7.5
4	11	1.9
รวม	586	100.0

จากตารางที่ 4.2 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของมารดาจำแนกตามประวัติการตั้งครรภ์ การแท้ง และจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ปรากฏผลดังนี้

จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.5 ตั้งครรภ์เป็นครั้งที่ 2 รองลงมาคือ มารดาครรภ์แรก ร้อยละ 42.2 มารดาที่มีจำนวนการตั้งครรภ์สูงสุดคือ 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.2

จำนวนครั้งของการแท้งบุตร พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ไม่มีประวัติการแท้งบุตร คิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมาคือ ตอบว่าเคยแท้งบุตร 1 ครั้งคิดเป็น ร้อยละ 9.2 มารดาที่มีการแท้งบุตรสูงสุดคือ 4 ครั้ง ร้อยละ 0.2

จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่มารดามีบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา คือ มีบุตร 1 คน , 3 คน และ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 , 7.5 , และ 1.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดา จำแนกตามการเว้นระยะห่างของการมีบุตร

ระยะห่างของการมีบุตร	กลุ่ม อายุของมารดา(ปี)			รวม
	น้อยกว่า 20	21-39	40 ปีขึ้นไป	
น้อยกว่า 2 ปี	7 (77.8)	75(24.8)	1 (10.0)	83 (25.8)
2-5 ปี	2 (22.2)	151(50.0)	1 (10.0)	154 (48.0)
มากกว่า 5 ปี	-	76(25.2)	8 (80.0)	84 (26.2)
รวม	9 (100.0)	302(100.0)	10 (100.0)	321 (100.0)

Median 6 ปี Max 13 ปี Min 1 ปี Range 1-13 ปี

จากตารางที่ 4.3 พบว่า มารดาที่มีจำนวนบุตรมากกว่า 1 คน มีระยะห่างของการมีบุตรนานตั้งแต่ 2 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือ นานมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 26.2 และ ต่ำกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.8

1.2 ข้อมูลทั่วไปของบุตรคนสุดท้าย

ตารางที่ 4.4 แสดง จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของลูกคนสุดท้าย

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	297	50.7
หญิง	289	49.3
รวม	586	100.0
อายุ(เดือน)		
แรกเกิด-4 เดือน	71	12.1
4-12 เดือน	204	34.8
มากกว่า 12 เดือน	311	53.1
รวม	586	100.0
สถานที่คลอด		
โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	455	77.6
โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไปอื่น ๆ	29	5.0
โรงพยาบาลชุมชน	10	1.7
โรงพยาบาลเอกชน	92	15.7
รวม	586	100.0
ลักษณะการคลอด		
คลอดเอง	309	52.7
เครื่องดูดออก	44	7.5
คีมคีบออก	65	11.1
ผ่าตัดคลอด	168	28.7
รวม	586	100.0

(ตารางที่ 4.4) (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ลำดับที่บุตร		
1	265	45.2
2	266	45.4
3	44	7.5
4	11	1.9
รวม	586	100.0
อาการผิดปกติหลังคลอดของทารก		
ไม่มี	557	95.1
มี	29	4.9
รวม	586	100.0

จากตารางที่ 4.4 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของบุตรคนสุดท้าย จำนวน 586 คน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศบุตร อายุ สถานที่คลอด ลักษณะการคลอด ลำดับที่บุตร และอาการผิดปกติหลังคลอด ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า บุตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.7 เป็นเพศหญิงร้อยละ 49.3

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่บุตรจะอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 12 เดือน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุ 4-12 เดือน และ แรกเกิด-4เดือน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ 12.1 ตามลำดับ

สถานที่คลอด พบว่า บุตรส่วนใหญ่คลอดอยู่ในโรงพยาบาลร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 77.6 รองลงมา คือ คลอดในโรงพยาบาลเอกชน โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไปอื่นๆ และโรงพยาบาลชุมชน คิดเป็นร้อยละ 15.7 , 5.0 และ 1.7 ตามลำดับ

ลักษณะการคลอด พบว่า บุตรส่วนใหญ่มารดาให้กำเนิดโดยวิธีคลอดเองตามธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา ได้แก่ มารดาให้กำเนิดโดยวิธีการคลอดแบบผ่าท้องคลอด ใช้คีมคีบออก และใช้เครื่องดูดออก ร้อยละ 28.7, 11.1 และ 7.5 ตามลำดับ

ลำดับที่บุตร พบว่า บุตรส่วนใหญ่เป็นบุตรคนที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา
เป็นบุตร คนที่ 1 ,3 และบุตรคนที่ 4 ร้อยละ 45.2,7.5 และ 1.9 ตามลำดับ

อาการผิดปกติหลังคลอด พบว่า บุตรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.1 ไม่มีอาการผิดปกติหลัง
คลอด และร้อยละ 4.9 ตอบว่ามีอาการผิดปกติหลังคลอด ได้แก่ ตัวเหลืองร้อยละ 34.5 ,ปอด
อักเสบจากการสำลักน้ำคร่ำ ร้อยละ 24.1,แรกเกิดน้ำหนักน้อย(น้อยกว่า 2,000 กรัม)ร้อยละ
17.2, ไข้ไม่ทราบสาเหตุ ร้อยละ 13.8, ไม่มีรูทวาร ร้อยละ 6.9 และเนื้องอกที่รูทวารร้อยละ
3.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของอาชีพมารดา จำแนกตามรายได้ของครอบครัวต่อ
เดือน

อาชีพ\รายได้	<2,800 (บาท)	2,800-6,000 (บาท)	6,001-30,000 (บาท)	>30,000 (บาท)	รวม
แม่บ้าน	39 (60.9)	119 (51.1)	70 (25.6)	4 (22.2)	232 (39.6)
ค้าขาย	12 (19.3)	71 (30.5)	72 (26.4)	9 (50.0)	164 (28.0)
รับจ้าง	9 (14.6)	21 (9.0)	4 (3.6)	-	34 (17.7)
รับราชการ/รัฐ- วิสาหกิจ	-	3 (1.3)	90 (33.0)	5 (27.8)	104 (8.9)
พนักงานบริษัท	2 (3.2)	19 (8.1)	31 (11.4)	-	52 (5.8)
รวม	62 (100.0)	233 (100.0)	273 (100.0)	18 (100.0)	586 (100.0)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ในส่วนของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 2,800 บาทนั้น ส่วนใหญ่ พบในครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพแม่บ้าน ร้อยละ 60.9 รองลงมา คือครอบครัวที่มารดาประกอบอาชีพ ค้าขาย ร้อยละ 19.3 และไม่พบในครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 2,800-6,000 บาท ส่วนใหญ่พบในครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพแม่บ้านคิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมาได้แก่ ครอบครัวที่มารดาประกอบอาชีพ ค้าขาย , รับจ้าง , พนักงาน/ลูกจ้างในบริษัทและรับราชการ/รัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 30.5 , 9.0 , 8.1 และ 1.3 ตามลำดับ

ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,001-30,000 บาท ส่วนใหญ่พบในครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาได้แก่ ครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพ ค้าขาย , แม่บ้าน , พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 26.4, 25.6, 11.4 และ 3.6 ตามลำดับ

ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทส่วนใหญ่พบในครอบครัวของมารดาที่ประกอบอาชีพ ค้าขายร้อยละ 50.0 รองลงมาได้แก่ ครอบครัวที่มารดาประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และ แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และ 22.2 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ 2 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของมารดาในระยะ 4 เดือนแรก

ตารางที่ 4.6 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอายุของลูก

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในปัจจุบัน	อายุลูก(เดือน)			รวม
	0-4 (ร้อยละ)	4-12 (ร้อยละ)	>12 (ร้อยละ)	
ปัจจุบันยังให้กินนมแม่อยู่	48 (67.6)	83 (40.7)	26 (8.4)	157 (26.8)
ให้ลูกห่านนมแม่แล้ว	22 (31.0)	114 (55.9)	274 (88.1)	410 (70.0)
ไม่เคยกินนมแม่เลย	1 (1.4)	7 (3.4)	11 (3.5)	19 (3.2)
รวม	71(100.0)	204(100.0)	311(100.0)	586(100.0)

จากตารางที่ 4.6 แสดงพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในปัจจุบัน พบว่า มารดาส่วนใหญ่ให้ลูกห่านนมแม่แล้วคิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือ ยังให้ลูกกินนมแม่อยู่ ร้อยละ 26.8 และไม่เคยให้ลูกกินนมแม่เลย ร้อยละ 3.2 โดยเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกของมารดาจำแนกตามกลุ่มอายุของบุตร ปรากฏผลดังนี้

ในกลุ่ม อายุ 0-4 เดือน พบว่า จากบุตรจำนวน 71 คนส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.6 ยังกินนมแม่อยู่ ร้อยละ 31 ได้ห่านนมแม่แล้ว และร้อยละ 1.4 ไม่เคยได้กินนมแม่เลย

กลุ่มอายุ 5-12 เดือน พบว่า จากบุตรจำนวน 204 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.9 ได้ห่านนมแม่แล้ว ร้อยละ 40.7 ยังกินนมแม่อยู่ และ ร้อยละ 3.4 ไม่เคยกินนมแม่เลย

กลุ่มอายุ มากกว่า 12 เดือน พบว่า จากจำนวนบุตร 311 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.1 ได้หย่านมแม่แล้ว ร้อยละ 8.4 ยังกินนมแม่อยู่ และร้อยละ 3.5 ไม่เคยได้กินนมแม่เลย

ตารางที่ 4.7 แสดง จำนวน ร้อยละ ของอายุลูกเมื่อหย่านมแม่แล้ว (N=410)

อายุลูกเมื่อหย่านมแม่ (เดือน)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 เดือน	21	5.1
1-2	93	22.7
3-4	138	33.7
5-6	61	14.9
7-12	79	19.2
มากกว่า 12 เดือน	18	4.4
รวม	410	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในบุตรที่หย่านมแม่แล้ว จำนวน 410 คน ส่วนใหญ่ มารดา ให้หย่านมแม่ เมื่อลูกมีอายุ ในระหว่าง 3-4 เดือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาได้แก่ ลูกที่หย่านมแม่เมื่ออายุ 1-2 เดือน , 7-12 เดือน , 5-6 เดือน, น้อยกว่า 1 เดือนและอายุมากกว่า 12 เดือน ร้อยละ 22.7 , 19.2 , 14.9 , 5.1 และ 4.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของมารดาเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ใน
ระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด จำแนกตามอาชีพของมารดา (N=515)

พฤติกรรมกาเลี้ยงลูก	แม่บ้าน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รวม
ไม่ได้ให้นมแม่เลย	7 (3.4)	5 (3.5)	-	4 (4.4)	2 (4.3)	18 (3.5)
นมแม่อย่างเดียว	43 (15.2)	19 (13.4)	1 (3.1)	5 (5.6)	2 (4.3)	58 (11.3)
นมแม่เป็นอาหารหลัก	8 (3.9)	2 (1.4)	-	2 (2.2)	1 (2.1)	13 (2.5)
นมแม่ร่วมกับอาหารอื่น	174 (77.5)	116 (81.7)	31 (96.9)	79 (87.8)	42 (89.3)	426 (82.7)
รวม	232 (100.0)	164 (100.0)	34 (100.0)	104 (100.0)	52 (100.0)	515 (100.0)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ส่วนใหญ่มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น คิดเป็น
ร้อยละ 82.7 รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 11.3 และเลี้ยง
ลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ และร้อยละ 3.5 ที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่
เลย และเมื่อจำแนกพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามอาชีพของมารดาปรากฏผลดังนี้

มารดาที่ประกอบอาชีพแม่บ้าน จำนวน 204 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 เลี้ยงลูก
ด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวร้อยละ 15.5, นม
แม่เป็นอาหารหลัก และไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย คิดเป็นร้อยละ 3.9 และ 3.4 ตามลำดับ

มารดาที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 142 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ
81.7 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว

ร้อยละ 13.4 ไม่ได้เลือกลูกค้าชนมแม่เลย และนมแม่เป็นอาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 3.5 และ 1.4 ตามลำดับ

มารดาที่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 32 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.9 เลี้ยงลูกค้าชนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น และ ร้อยละ 3.1 เลี้ยงลูกค้าชนมแม่เพียงอย่างเดียว

มารดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 90 คน พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.8 เลี้ยงลูกค้าชนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกค้าชนมแม่เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 5.6 , ไม่ได้เลือกลูกค้าชนมแม่เลย และ เลี้ยงลูกค้าชนมแม่เป็นอาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

มารดาที่ประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน 47 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.3 เลี้ยงลูกค้าชนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกค้าชนมแม่เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 4.3, ไม่ได้เลือกลูกค้าชนมแม่เลย และ เลี้ยงลูกค้าชนมแม่เป็นอาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 4.3 และ 2.1 ตามลำดับ และ 1.9 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 แสดง จำนวน ร้อยละ ของพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 เดือนแรก หลังคลอดของมารดา จำแนกตาม รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

พฤติกรรมกาเลี้ยงบุตร\รายได้	<2,800	2,800-6,000	>6,000	รวม
ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย	1 (1.7)	9 (4.4)	8 (3.2)	18 (3.5)
นมแม่เพียงอย่างเดียว	9 (15.2)	20 (9.8)	29 (11.5)	58 (11.3)
นมแม่เป็นอาหารหลัก	2 (3.4)	5 (2.6)	6 (2.3)	13 (2.5)
นมแม่ร่วมกับอาหารอื่น	47 (79.7)	169 (83.2)	210 (83.0)	253 (82.7)
รวม	59 (100.0)	203 (100.0)	253 (100.0)	515 (100.0)

จากตารางที่ 4.9 ในมารดาที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 2,800 บาท พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 79.7 รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว, นมแม่เป็นอาหารหลัก และ ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย คิดเป็นร้อยละ 15.2, 3.4 และ 1.7 ตามลำดับ

มารดาที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง 2,800-6,000 บาท พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 83.2 รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว, ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 9.8, 4.4 และ 2.6 ตามลำดับ

มารดาที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 83.0 รองลงมาได้แก่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว, ไม่ได้

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลข และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 11.5, 3.2 และ 2.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน (ร้อยละ) ของพฤติกรรมมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ใน ระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด จำแนกตามประเภทของโรงพยาบาลที่มารดาคลอด

ประเภทของโรงพยาบาลที่คลอด	ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	นมแม่เพียงอย่างเดียว	นมแม่เป็นอาหารหลัก	นมแม่ร่วมกับอาหารอื่น	รวม
คลอดในรพ. สาขาสัมพันธ์ฯ	13 (3.1)	57 (13.1)	11 (2.5)	353 (81.3)	434 (100.0)
ไม่ได้คลอดในรพ. สาขาสัมพันธ์	5 (6.2)	1 (1.2)	2 (2.5)	73 (90.1)	92 (100.0)
รวม	18	58	13	426	515

จากตารางที่ 4.10 พบ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างมารดาที่คลอดลูก และมารดาที่ไม่ได้คลอดลูกในโรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก ดังนี้

มารดาที่คลอดลูกในรพ.โครงการฯ พบว่ามารดาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น คิดเป็นร้อยละ 81.3 รองลงมาได้แก่ มารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว, ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลข และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก ร้อยละ 13.1, 3.1 และ 2.5 ตามลำดับ

มารดาที่ไม่ได้คลอดลูกในรพ.โครงการฯ พบว่า มารดาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 90.1 รองลงมาได้แก่ มารดาที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลข, เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก และ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 6.2, 2.5, และ 1.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดง จำนวน ร้อยละ ของระยะเวลาที่ลูกเริ่มได้รับน้ำ เครื่องดื่ม และระยะเวลาที่ลูกเริ่มได้รับอาหารอื่น นอกจากนมแม่ ในระยะ 4 เดือนหลังคลอด

วัน	จำนวน	ร้อยละ
<u>เริ่มได้รับน้ำ เครื่องดื่ม</u>		
แรกเกิด - 10	397	81.5
11 - 30	54	11.1
31 - 60	25	5.1
มากกว่า 60 วัน	11	2.3
รวม	487	100.0
<u>เริ่มได้รับอาหารอื่น</u>		
แรกเกิด - 10 วัน	58	12.2
11 - 30	79	16.7
31 - 60	105	22.2
61 - 90	181	38.3
มากกว่า 90 วัน	50	10.6
รวม	473	100.0

จากตารางที่ 4.11 พบว่า จากจำนวนมารดา 487 คนที่มีการให้น้ำ หรือเครื่องดื่มร่วมกับนมแม่ เมื่อจำแนกระยะเวลาของการเริ่มให้น้ำหรือเครื่องดื่ม กับบุตร พบว่า มารดาส่วนใหญ่ เริ่มให้น้ำ น้ำผลไม้ เมื่อลูกอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด-10 วันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 81.5 รองลงมาได้แก่ เมื่อลูกอายุได้ 11-30วัน , 31-60วัน , และมากกว่า 60 วัน คิดเป็นร้อยละ 11.1 , 5.1 และ 2.3 ตามลำดับ และเมื่อศึกษาถึง ระยะเวลาที่มารดาเริ่มให้อาหารอื่น

ร่วมกับนมแม่ พบว่าจากมารดาจำนวน 473 คน ที่มีการให้อาหารอื่นร่วมกับนมแม่ พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.3 เริ่มให้อาหารอื่นแก่ลูกเมื่อลูกมีอายุในระหว่าง 61-90 วันมากที่สุด รองลงมาได้แก่เริ่มให้เมื่อลูกมีอายุได้ 31-60 วัน, 11-30 วัน , แรกเกิด-10 วัน และมากกว่า 90 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.2 , 16.7, 12.2 และ 10.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดง จำนวน ร้อยละ เหตุผลของการที่มารดาไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N=19)

เหตุผลที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย	จำนวน	ร้อยละ
แม่ไม่มีน้ำนม	10	52.6
ลูกป่วย	8	42.1
ลูกไม่ยอมดูดนมแม่	6	31.6
แม่มีปัญหาด้านสุขภาพ	5	26.3
ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด	2	10.5

จากตารางที่ 4.12 พบว่า จากมารดาจำนวน 19 คนที่ไม่เคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.6 ให้เหตุผลว่า เพราะแม่ไม่มีน้ำนมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ลูกป่วย , ลูกไม่ยอมดูดนมแม่ , แม่มีปัญหาด้านสุขภาพ , และ ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 42.1, 31.6 , 26.3 และ 10.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดง จำนวน (ร้อยละ) เหตุผลของมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยอาหารอื่นร่วมกับนมแม่
จำแนกตามอาชีพของมารดา

เหตุผลอาชีพ	แม่บ้าน	ค้าขาย	ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	ลูกจ้าง\พนักงาน บริษัทเอกชน	รับจ้าง	รวม
เตรียมความพร้อมก่อน กลับไปทำงานนอกบ้าน	9 (4.9)	5 (3.7)	34 (36.9)	13 (27.7)	3 (9.4)	64 (13.1)
ทำงานนอกบ้าน	10 (5.5)	13 (9.7)	42 (45.6)	26 (55.3)	13 (40.6)	104 (21.3)
นมแม่ไม่พอ	68 (37.4)	43 (32.1)	11 (12.0)	5 (10.7)	8 (25.0)	135 (27.7)
แม่ป่วย	10 (5.5)	1 (0.7)	1 (1.1)	-	-	12 (2.5)
ลูกถึงวัยที่ต้องได้ อาหารเสริม	32 (17.6)	18 (13.4)	2 (2.2)	1 (2.1)	-	53 (10.9)
จะได้โตเร็วแข็งแรง	33 (18.1)	19 (14.2)	1 (1.1)	1 (2.1)	1 (3.1)	55 (11.3)
จะได้เคยชินกับอาหาร	6 (3.3)	2 (1.5)	1 (1.1)	1 (2.1)	2 (6.25)	12 (2.5)
แม่ไม่มีเวลา	1 (0.6)	32 (23.9)	-	-	2 (6.25)	35 (7.2)
ลูกร้องกวนบ่อยมาก	13 (7.1)	1 (0.7)	-	-	3 (9.4)	17 (3.5)
รวม	182 (100.0)	134 (100.0)	92 (100.0)	47 (100.0)	32 (100.0)	487 (100.0)

จากตารางที่ 4.13 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 27.7 ให้เหตุผลว่า นมแม่ไม่พอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ต้องทำงานนอกบ้าน , เตรียมความพร้อมก่อนกลับไปทำงานนอกบ้าน, ลูกจะได้เติบโตเร็วและแข็งแรง, ลูกถึงวัยที่ต้องได้อาหารเสริม, แม่ไม่มีเวลา, ลูกร้องกวนบ่อยมาก, และ ลูกจะได้เคยชินกับอาหาร กับ แม่ป๋าย คิดเป็นร้อยละ 21.3 , 13.1 , 11.3 , 10.9 , 7.2 , 3.5 , และเท่ากันคือ ร้อยละ 2.5 กับ 2.5 ตามลำดับโดย จำแนกเหตุผลตามอาชีพของ มารดา ปรากฏผลดังนี้

อาชีพแม่บ้าน พบว่า จากมารดาจำนวน 182 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 37.4 ให้เหตุผลว่านมแม่ไม่พอ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ลูกจะได้เติบโตเร็วและแข็งแรง ร้อยละ 18.1 ขณะที่เหตุผลน้อยที่สุดที่มารดาตอบคือ แม่ไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 0.55

อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว พบว่า จากมารดาจำนวน 134 คนส่วนใหญ่ร้อยละ 32.1 ให้เหตุผลว่า นมแม่ไม่พอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไม่มีเวลาคิดเป็นร้อยละ 23.9

อาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ พบว่า จากมารดาจำนวน 92 ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.6 ให้เหตุผลว่าต้องทำงานนอกบ้าน รองลงมาได้แก่ ต้องเตรียมความพร้อมก่อนกลับไปทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 36.9 ส่วนเหตุผลน้อยที่สุดที่มารดาตอบคือ ลูกจะได้เติบโตเร็วและแข็งแรง , ลูกจะได้เคยชินกับอาหารและแม่ป๋าย ในร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 1.1 และไม่มีผู้ตอบในเหตุผลว่า แม่ไม่มีเวลา และลูกร้องกวนบ่อยมาก

อาชีพลูกจ้างหรือพนักงานในบริษัท พบว่า จากมารดาจำนวน 47 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3 ให้เหตุผลว่า ต้องทำงานนอกบ้าน รองลงมาได้แก่ เตรียมความพร้อมก่อนกลับไปทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 27.7 เหตุผลน้อยที่สุดที่มารดาตอบคือ ลูกถึงวัยที่ต้องได้อาหารเสริม, ลูกจะได้เติบโตแข็งแรงและ ลูกจะได้เคยชินกับอาหาร ได้จำนวนคำตอบเท่ากัน คือร้อยละ 2.1 ส่วนเหตุผล แม่ป๋าย, แม่ไม่มีเวลา และ ลูกร้องกวนบ่อยมาก ไม่มีผู้ตอบ

อาชีพรับจ้าง พบว่า จากมารดาจำนวน 32 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.6 ให้เหตุผลว่าทำงานนอกบ้าน รองลงมาคือ เหตุผลว่าน้านมแม่ไม่พอ ร้อยละ 25.0 เหตุผลน้อยที่สุดที่มารดาตอบคือ ลูกจะได้เติบโตเร็วและ แข็งแรง ร้อยละ 3.1 ส่วนเหตุผล ลูกถึงวัยที่ต้องได้อาหารเสริมและ แม่ป๋าย ไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 4.14 แสดง จำนวน ร้อยละ ของแหล่งที่ให้คำแนะนำมารดา ในการให้อาหารอย่างอื่น ร่วมกับนมแม่ จำแนกตามแหล่งที่ให้คำแนะนำ

แหล่งที่ให้คำแนะนำมารดาเกี่ยวกับการให้อาหารอย่างอื่นร่วมกับนมแม่	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	67	13.8
สมาชิกในครอบครัว	183	37.6
ตำรา วารสาร คู่มือเลี้ยงลูก	27	5.5
มารดาตัดสินใจเอง	210	43.1
รวม	487	100

จากตารางที่ 4.14 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 43.1 ตอบว่า ตัดสินใจเอง รองลงมาได้แก่ สมาชิกในครอบครัว , เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และจากตำรา วารสาร คู่มือเลี้ยงลูก คิดเป็นร้อยละ 37.6 , 13.8 และ 5.5 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ 3 การปฏิบัติคนของมารดาเกี่ยวกับการให้นมบุตร

ตารางที่ 4.15 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 เดือนแรก จำแนกตามการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการให้นมลูก

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการให้นมแม่ในแต่ละมือ		
ดูดข้างเดียวจนหลับ	15	2.6
ดูดสลับทั้ง 2 ข้าง	400	70.5
บางครั้งก็ดูดข้างเดียวบางครั้งก็สลับข้าง	152	26.8
รวม	567	100.0
ระยะห่างของการให้นมแม่แต่ละมือ		
ทุก 2-4 ชั่วโมง	244	43.0
ทุก 5-6 ชั่วโมง	88	15.5
มากกว่า 6 ชั่วโมง	39	6.9
แล้วแต่ลูกจะร้อง	196	34.6
รวม	567	100.0
การปฏิบัติเมื่อเต้านมคัด		
ปล่อยไว้เฉยๆ	122	21.5
บีบน้ำนมแม่ทิ้ง	252	44.4
กระตุ้นให้ลูกดูดต่อ	185	32.6
รับประทานยาแก้ปวด	8	1.4
รวม	567	100.0
การรับประทานยาขับเลือด/น้ำคาวปลา		
ไม่รับประทาน	461	81.3
รับประทาน	106	18.7
รวม	567	100.0

จากตารางที่ 4.15 แสดงการปฏิบัติคนของมารดาในระหว่างการให้นมแม่ จำนวน 4 ข้อ ไม่ให้คะแนน ถ้าตอบถูกในเรื่องนั้น ๆ ถือว่ามารดาปฏิบัติคนในระหว่างให้นมบุตรเหมาะสม แต่ถ้าตอบไม่ถูกในเรื่องนั้นๆ ถือว่ามารดาปฏิบัติคนในระหว่างให้นมบุตร ไม่เหมาะสม ปรากฏผลดังนี้

วิธีการให้นมแม่แต่ละมือ พบว่า มีมารดาที่ปฏิบัติคนได้เหมาะสมคือ ตอบว่า แม่ให้นมลูกโดยให้ลูกดูดนมสลับข้างกันในแต่ละมือ มากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 70.5 ส่วนร้อยละ 29.5 ถือว่ามารดาปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการให้นมแม่แต่ละมือ ไม่เหมาะสม คือตอบว่า บางครั้งก็ดูดสลับข้าง บางครั้งก็ให้ดูดข้างเดียว และ ให้ลูกดูดข้างเดียวจนหลับ ร้อยละ 26.8 และ 2.6 ตามลำดับ

ระยะห่างของการให้นมแม่แต่ละมือ พบว่า มารดา ร้อยละ 43.0 ปฏิบัติคนได้เหมาะสม คือ ตอบว่า ให้นมแม่ทุก 2-4 ชั่วโมง ส่วนมารดาที่มีการให้นมแม่ทุก 5-6 ชั่วโมง, มากกว่า 6 ชั่วโมง และ แล้วแต่ลูกจะร้อง ร้อยละ 15.5, 6.9 และ 34.6 ตามลำดับ ถือว่ายังปฏิบัติคนในการให้นมแม่แต่ละมือ ไม่เหมาะสม

การปฏิบัติเมื่อเต้านมคัด พบว่า มารดา ร้อยละ 44.4 ปฏิบัติคนได้เหมาะสมคือ ตอบว่า บีบน้้านมแม่ทิ้ง ส่วนมารดา ที่ตอบว่า กระตุ้นให้ลูกดูดต่อ , ปลอ่ยไว้เฉย ๆ และรับประทานยาแก้ปวด คิดเป็น ร้อยละ 32.6 , 21.5 และ 1.4 ตามลำดับถือว่ายังปฏิบัติคนได้ไม่เหมาะสม

การรับประทานยาแก้ปวด/ขับน้ำคาวปลา พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 81.3 ปฏิบัติคนได้เหมาะสม คือ ตอบว่า ไม่ได้รับประทานในระหว่างให้นมบุตร ส่วนมารดาที่ตอบว่ารับประทานคิดเป็นร้อยละ 18.7 ถือว่าปฏิบัติคนไม่เหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.16 แสดง จำนวน ร้อยละ ปัญหาหรืออุปสรรคที่มารดาได้รับจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
จำแนกตามลักษณะของปัญหาที่พบ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)(N=567)

ลักษณะของปัญหา	จำนวนปัญหา	ร้อยละ
ปัญหาเต้านม/หัวนม	30	5.3
เจ็บปวส(ที่กินซาแล้วให้นมลูกไม่ได้)	22	3.9
เหนื่อย อ่อนเพลีย	10	1.8
น้ำนมแม่มีน้อย	129	22.7
ลูกไม่ยอมดูดนมแม่	58	10.2
ลูกชอบนมผสมมากกว่า	91	16.0

จากตารางที่ 4.16 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 22.7 ตอบว่า น้ำนมแม่มีน้อย รองลงมาได้แก่ ลูกชอบนมผสมมากกว่า , ลูกไม่ยอมดูดนมแม่ , ปัญหาเต้านม/หัวนม , เจ็บปวส และ เหนื่อย อ่อนเพลีย คิดเป็นร้อยละ 16.0 , 10.2 , 5.3 ,3.9 และ 1.8 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.17 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของการเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงของบุตรใน
ระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด จำแนกตามประเภทของนมที่ลูกได้รับ

โรคอุจจาระร่วง	ไม่ได้กินนมแม่ เลข	นมแม่เพียง อย่างเดียว	นมแม่เป็น อาหารหลัก	นมแม่ร่วมกับ อาหารอื่น	รวม
ไม่ป่วย	11(61.1)	58(100.0)	11(78.6)	303(71.1)	383(74.4)
ป่วย	7(38.9)	-	2(21.4)	123(28.9)	132(25.6)
รวม	18(100.0)	58(100.0)	13(100.0)	426(100.0)	515(100.0)

จากตารางที่ 4.17 พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.4 ไม่เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง
และ ร้อยละ 25.6 เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง เมื่อจำแนกการเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง
ตามพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด พบว่า

กลุ่มลูกที่ไม่เคยกินนมแม่เลข ร้อยละ 61.1 ไม่เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง และ
ร้อยละ 38.9 เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

ส่วนกลุ่มลูกที่กินนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น และกลุ่มลูกที่กินนมแม่เป็นอาหารหลัก พบว่า
บุตรในระยะ 4 เดือนแรก ร้อยละ 28.9 และร้อยละ 21.4 เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

และกลุ่มลูกที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว พบว่า ไม่มีใครเคยเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระ
ร่วงเลข

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.18 แสดง จำนวน ร้อยละ การเจ็บป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจของบุตรใน
ระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด จำแนกตามประเภทของนมที่ลูกได้รับ

โรกระบบทาง เดินหายใจ	ลูกไม่เคยกินนม แม่เลย	นมแม่เพียง อย่างเดียว	นมแม่เป็น อาหารหลัก	นมแม่ร่วมกับ อาหารอื่น	รวม
ไม่ป่วย	5 (38.5)	49 (84.7)	8 (61.5)	196 (46.0)	258 (50.1)
ป่วย	13 (61.5)	9 (11.3)	5 (38.5)	230 (54.0)	257 (49.9)
รวม	18 (100.0)	58 (100.0)	13 (100.0)	426 (100.0)	515 (100.0)

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ส่วนใหญ่บุตรร้อยละ 50.1 ไม่เคยป่วยด้วยโรกระบบทาง
เดินหายใจ และร้อยละ 49.9 เคยป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจ และเมื่อจำแนกตามประ
เภทของนมที่ลูกได้รับหรือตามพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอดของมารดา
ปรากฏผลดังนี้

ลูกที่ไม่เคยกินนมแม่เลย พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 เคยเจ็บป่วยด้วยโรกระบบ
ทางเดินหายใจ

ลูกที่กินนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น พบว่า ร้อยละ 54.0 เคยเจ็บป่วยด้วยโรกระบบทาง
เดินหายใจ

ลูกที่กินนมแม่เป็นอาหารหลัก พบว่า ร้อยละ 38.5 เคยเจ็บป่วยด้วยโรกระบบทาง
เดินหายใจ

ลูกที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว พบว่า ร้อยละ 15.3 เคยเจ็บป่วยด้วยโรกระบบทาง
เดินหายใจ

หมวดที่ 4 การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ตารางที่ 4.19 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้นำบุตรมาให้มารดาได้เริ่มให้ลูกเริ่มดูดนมแม่ครั้งแรกหลังจากคลอด จำแนกตาม สถานที่คลอด และ ลักษณะการคลอดของมารดา

ระยะเวลา ที่ลูกเริ่มดูดนม แม่ครั้งแรก หลังคลอด	โรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก				โรงพยาบาลเอกชน			
	คลอดปกติ	ผ่าตัดคลอด	อื่นๆ	รวม	คลอดปกติ	ผ่าตัดคลอด	อื่นๆ	รวม
ทันที-1/2ชม.	156 (62.9)	49 (58.3)	23 (15.9)	228 (47.9)	2 (3.9)	-	1 (6.7)	3 (3.4)
1-2 ชม.	70 (28.2)	19 (22.6)	43 (29.9)	132 (27.7)	6 (11.8)	-	-	6 (6.8)
2-6 ชม.	13 (5.2)	11 (13.1)	41 (28.5)	65 (13.7)	15 (29.4)	8 (36.4)	1 (6.7)	24 (27.3)
>6 ชม	9 (3.7)	5 (6.0)	37 (25.7)	51 (10.7)	28 (54.9)	14 (63.6)	13 (86.6)	55 (62.5)
รวม	248 (100.0)	84 (100.0)	144 (100.0)	476 (100.0)	51 (100.0)	22 (100.0)	15 (100.0)	88 (100.0)

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ทารกที่คลอดในโรงพยาบาลในโครงการโรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก นั้น ส่วนใหญ่ได้ดูดนมแม่ครั้งแรกหลังจากคลอด ทันที-1/2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 47.9 ไม่ว่าจะคลอดปกติหรือผ่าตัดคลอด ส่วนทารกที่คลอดในโรงพยาบาลเอกชน นั้น ส่วนใหญ่ได้ ดูดนมแม่ครั้งแรกหลังจากคลอดนานกว่า 6 ชั่วโมง ร้อยละ 62.5 โดยเมื่อจำแนกตามลักษณะการคลอดของมารดา ปรากฏผลดังนี้

มารดาที่คลอดปกติ จากมารดาที่คลอดใน รพ.สาขาสัมพันธ์ฯจำนวน 248 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.9 เจ้าหน้าที่นำลูกมาให้ดูคนแม่ทันที-1/2 ชม.หลังคลอด รองลงมาได้แก่ 1-2 ชม., 2-6 ชม.และมากกว่า 6 ชม. คิดเป็นร้อยละ 28.2 , 5.2 และ 3.7 ตามลำดับ ส่วนมารดาที่ไม่ได้คลอดลูกในร.พ.สาขาสัมพันธ์ฯ จำนวน 51 คน พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 62.5เจ้าหน้าที่นำลูกมาให้ดูคนแม่ครั้งแรกนานกว่า 6 ชม.ไปแล้ว รองลงมาได้แก่ 2-6 ชม., 1-2 ชม. และทันที-1/2 ชม.หลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 29.4, 11.8, และ 3.4 ตามลำดับ

มารดาที่ผ่าตัดคลอด จากมารดาที่คลอดลูกใน รพ.สาขาสัมพันธ์ฯจำนวน 84 คนพบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.3 เจ้าหน้าที่นำลูกมาให้ดูคนแม่ครั้งแรกหลังคลอดทันที-1/2 ชม.รองลงมาได้แก่ 1-2 ชม., 2-6 ชม.และนานกว่า 6 ชม. คิดเป็นร้อยละ 22.6 , 13.1 และ 6.0 ตามลำดับ ส่วนมารดาที่คลอดลูกในรพ.เอกชนจำนวน 22 คน พบว่า ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่นำลูกมาให้ดูคนแม่ครั้งแรกหลังจากคลอดนานกว่า 6 ชม.ร้อยละ 63.4 รองลงมาได้แก่ 2-6 ชม., และร้อยละ 36.4 ตามลำดับ ส่วนเวลา 1-2 ชม.และทันที-1/2 ชม.หลังคลอด ไม่มีผู้ตอบ

มารดาที่คลอดโดยวิธีอื่นๆ จากมารดาที่คลอดลูกใน รพ.สาขาสัมพันธ์ฯจำนวน 144 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.9 เจ้าหน้าที่นำลูกมาให้ดูคนแม่ครั้งแรกหลังจากคลอด 1-2 ชม.รองลงมาได้แก่ 2-6ชม., นานกว่า 6 ชม.และทันที-1/2 ชม. คิดเป็นร้อยละ 28.5 , 25.7 และ 15.9 ตามลำดับ ส่วนมารดาที่คลอดลูกใน รพ.เอกชน จำนวน 15 คน พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 86.6 เจ้าหน้าที่นำลูกมาดูคนแม่ครั้งแรกนานกว่า 6 ชม. และในเปอร์เซ็นต์ที่เท่ากันคือ 2-6ชม. และทันที-1/2 ชม. คิดเป็นร้อยละ 6.7 ส่วนเวลา 1-2 ชม.หลังคลอด ไม่มีผู้ตอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.20 แสดง จำนวน ร้อยละ ของการได้รับ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของมารดา จำแนกตามแหล่งความรู้ที่มารดาได้รับ

การได้รับ ความรู้เกี่ยวกับนมแม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับ	73	12.5
เคยได้รับ	513	87.5
รวม	586	100.0
แหล่งความรู้ที่มารดาได้รับ		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	447	87.1
สมาชิกในครอบครัว	25	4.9
อาสาสมัครสาธารณสุข	25	4.9
วารสาร ตำรา คู่มือเลี้ยงลูก	12	2.3
เพื่อน	4	0.8

จากตารางที่ 4.20 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วน ร้อยละ 12.5 คอบว่าไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เลย เมื่อจำแนกแหล่งความรู้/ผู้แนะนำมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.1 คอบว่า ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รองลงมาได้แก่ สมาชิกในครอบครัวซึ่งเท่ากับ อาสาสมัครสาธารณสุข ,วารสาร ตำรา คู่มือเลี้ยงลูก และ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 4.9, 4.9 , 2.3 และ 0.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดาเกี่ยวกับการรับรู้ในชื่อโครงการโรงพยาบาล
สายสัมพันธ์แม่-ลูก

การรับรู้ชื่อโครงการฯ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้ยินชื่อโครงการฯ	228	38.9
เคยได้ยินชื่อโครงการฯ	358	61.1
รวม	586	100.0
แหล่งของการรับรู้ชื่อโครงการฯ		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	251	70.1
สมาชิกในครอบครัว	1	0.3
อาสาสมัครสาธารณสุข	32	8.9
สื่อประชาสัมพันธ์ของโรงพยาบาล	64	17.9
สื่อมวลชนอื่นๆ เช่น วิทยุ ทวี	10	2.8

จากตารางที่ 4.21 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.1 คอบว่าเคยได้ยินชื่อโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก และร้อยละ 38.9 คอบว่าไม่เคยได้ยินชื่อโครงการฯ ในส่วนของมารดาที่คอบว่าเคยได้ยินชื่อโครงการฯ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.1 ได้ยินชื่อจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รองลงมาได้ยินชื่อโครงการฯจาก สื่อประชาสัมพันธ์ของโรงพยาบาล , อาสาสมัครสาธารณสุข , สื่อมวลชนอื่นๆ และ จากสมาชิกในครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 17.9, 8.9, 2.8 และ 0.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดาหลังคลอด (586คน) ที่ได้รับการเชื่อมบ้านหลังคลอด จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือพยาบาลชุมชน จำแนกตามเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ในขณะเชื่อมบ้าน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การเชื่อมหลังคลอดที่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการเชื่อมหลังคลอดที่บ้าน	175	29.9
ได้รับการเชื่อมหลังคลอดที่บ้าน	411	70.1
รวม	586	100.0
ประเภทความรู้ที่มารดาได้รับ		
ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	400	97.3
วิธีการทำให้น้ำนมแม่พอเพียงแก่ลูก	284	69.1
อาหารของหญิงให้นมลูก	229	55.7
อื่น ๆ	31	7.5

จากตารางที่ 4.22 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.1 ตอบว่าเคยได้รับการเชื่อมหลังคลอดที่บ้าน และ ร้อยละ 29.9 ไม่เคยได้รับการเชื่อมหลังคลอดที่บ้าน เมื่อจำแนกประเภทความรู้ที่มารดาได้รับในขณะที่ถูกเชื่อมบ้าน พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 97.3 ได้รับความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รองลงมาได้แก่ วิธีการทำให้น้ำนมแม่พอเพียงแก่ลูก, อาหารของหญิงให้นมลูก และอื่น คิดเป็นร้อยละ 69.1 ,55.7 และ 7.5 ตามลำดับ ความรู้ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ การวางแผนครอบครัว, การออกกำลังกายหลังคลอดและประโยชน์ของการมารับบริการตรวจภายในหลังคลอด ฯลฯ

หมวดที่ 5 ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตารางที่ 4.23 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดา(N=586) ที่ตอบถูกต้องในเรื่องความรู้เกี่ยวกับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกเนื้อหาความรู้รายข้อ

ความรู้	จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ	ร้อยละ
1. ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	530	90.4
2. คุณค่าของหัวน้ำนม	531	90.6
3. การเลี้ยงลูกเมื่อน้ำนมแม่มีน้อย	338	57.7
4. เวลาที่เหมาะสมที่เริ่มให้ลูกดูดนมแม่ครั้งแรกหลังคลอด	303	51.7
5. ควรให้กินนมแม่อย่างเต็มที่ในระยะเวลา 4 เดือนแรก	155	26.5
6. ระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานที่สุด	180	30.7
7. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้ให้น้ำนมมีเพียงพอ	300	51.2
8. ความรู้เกี่ยวกับมารดาที่มีปัญหา หัวนม/เต้านม ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	111	18.9
9. ลักษณะของอาหารที่มารดาควรรับประทาน ในระหว่างให้นมบุตร	346	59.0
10. ข้อควรปฏิบัติในการให้นมบุตรเมื่อมารดา ต้องทำงานนอกบ้าน	238	40.6

จากตารางที่ 4.23 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 90.6 และร้อยละ 90.4 มีความรู้เกี่ยวกับ คุณค่าของหัวน้ำนม และ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ลักษณะของอาหารที่มารดาควรรับประทานในระหว่างให้นมบุตร, การเลี้ยงลูกเมื่อน้ำนมแม่มีน้อย, เวลาที่เหมาะสมที่เริ่มให้ลูกดูดนมแม่ครั้งแรกหลังคลอด, ความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้ให้น้ำนมแม่มีเพียงพอ, ข้อควรปฏิบัติในการให้นมบุตรเมื่อมารดาต้องทำงานนอกบ้าน, ระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานที่สุด, ควรให้กินนมแม่อย่างเต็มที่ในระยะเวลา 4 เดือนแรก,

และ ความรู้เกี่ยวกับมารดาที่มีปัญหาหัตถ์นม/เต้านม ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คิดเป็นร้อยละ 59.0 , 57.7 , 51.7, 51.2 , 40.6, 30.7 , 26.5, และ 18.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดา จำแนกตามระดับความรู้(คะแนน)เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ระดับความรู้	ได้คะแนนร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ดี	(70-100)	84	14.3
พอใช้	(50-69)	180	30.7
ไม่ดี	(0-49)	322	55.0
รวม		586	100.0

จากตารางที่ 4.24 เมื่อแบ่งเกณฑ์ความรู้ออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณา การตอบคำถามของมารดา ดังนี้

ตอบได้คะแนนร้อยละ 70-100 ความรู้อยู่ในระดับ ดี
 ตอบได้คะแนนร้อยละ 50- 69 ความรู้อยู่ในระดับ พอใช้
 ตอบได้คะแนนร้อยละ 0- 49 ความรู้อยู่ในระดับ ไม่ดี

จากการศึกษา พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.0 มีความรู้อยู่ในระดับ ไม่ดี รองลงมาได้แก่ ความรู้ในระดับ พอใช้ และ ดี ร้อยละ 30.7 และ 14.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แสดง จำนวน (ร้อยละ) ของความรู้มารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนก ตามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 เดือนแรก

ระดับความรู้	ไม่ได้กินนมแม่ เลข	นมแม่เพียง อย่างเดียว	นมแม่เป็น อาหารหลัก	นมแม่ร่วมกับ อาหารอื่น	รวม
ดี (คะแนน 70-100)	1 (5.5)	22 (37.9)	2 (15.4)	43 (10.1)	68
พอใช้ (คะแนน 50-69)	7 (38.9)	24 (41.4)	3 (23.1)	125 (29.3)	159
ไม่ดี (คะแนน 0-49)	10 (55.6)	12 (20.7)	8 (61.5)	258 (60.6)	288
รวม	19 (100.0)	80 (100.0)	14 (100.0)	473 (100.0)	515

จากตารางที่ 4.25 พบว่าในมารดาที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลข ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่ไม่ดี รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับนมแม่ในระดับ พอใช้และระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 38.9 และ 5.5 ตามลำดับ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว พบว่ามารดาส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ ร้อยละ 37.9 มีความรู้ในระดับที่ดี ส่วนร้อยละ 20.7 ของมารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่ไม่ดี

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 51.5 มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่ไม่ดี รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่ พอใช้และดี คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 15.4 ตามลำดับ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น พบว่า มารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 60.6 มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่ไม่ดี รองลงมาได้แก่มารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่พอใช้และระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 29.3 และ 10.1 ตามลำดับ

หมวดที่ 6 ทักษะคิดของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตารางที่ 4.26 แสดง จำนวน ร้อยละ ของมารดา จำแนกตามระดับทักษะคิดต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ระดับของทักษะคิดต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	จำนวน	ร้อยละ
สูง (คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.0)	521	88.9
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.5-2.49)	65	11.1
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 1-1.49)	-	-
รวม	586	100.0

เมื่อนำทักษะคิด มาให้คะแนนตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert's scale) ดังนี้

คำถามเชิงบวก

ถ้ามารดาตอบว่า เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน

ประกอบด้วยคำถามดังนี้

- การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความผูกพันใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูก
- เด็กที่กินนมแม่จะมีภูมิคุ้มกันโรคมามากกว่าเด็กที่ไม่ได้กินนมแม่
- การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยคุณแม่กัดเนคิ้วคร่าวได้
- ถ้ามีโอกาสจะชักจูงแนะนำคนอื่น ให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คำถามเชิงลบ

ถ้ามารดาตอบว่า เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

ประกอบด้วยคำถามดังนี้

- ให้อุณหภูมินมแม่อย่างเดี๋ยวจนไม่ให้กินน้ำ ทำให้ลูกตัวเหลือง
- การให้อุณหภูมินมแม่เป็นสิ่งที่น่าอาย
- การให้อุณหภูมินมแม่ทำให้เต้านม หย่อนยาน เสียทรง
- การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ล่าช้าเมื่อเทียบกับนมผง

จากตารางที่ 4.26 พบว่า มารดาส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9 มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในระดับสูง รองลงมาคือ มีทัศนคติในระดับปานกลาง ร้อยละ 11.1 ส่วนทัศนคติในระดับต่ำไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 4.27 แสดง จำนวน ร้อยละ ของทัศนคติมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกตามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด

ระดับทัศนคติ	ไม่ได้กินนม เลย	นมแม่เพียง อย่างเดียว	นมแม่เป็น อาหารหลัก	นมแม่ร่วมกับ อาหารอื่น	รวม
สูง (คะแนนเฉลี่ย 2.5-3.0)	13 (72.2)	55 (94.8)	9 (69.2)	380 (89.2)	457 (88.7)
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.5-2.49)	5 (27.8)	3 (5.2)	4 (30.8)	46 (10.8)	65 (11.3)
รวม	18 (100.0)	58 (100.0)	13 (100.0)	426 (100.0)	515 (100.0)

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ในมารดาที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.2 มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับที่สูงและร้อยละ 27.8 อยู่ในระดับปานกลาง

ในมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.8 มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับที่สูง และ ร้อยละ 5.2 มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

มารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอาหารหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.2 มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับที่สูง และ ร้อยละ 30.8 มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

มารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับที่สูง และ ร้อยละ 10.8 มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

หมวดที่ 7 การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตารางที่ 4.28 แสดงความแตกต่าง ระหว่าง การเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในระยะ 4 เดือนแรก กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกของมารดา

พฤติกรรมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ของมารดา	การเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง		รวม
	ป่วย	ไม่ป่วย	
ไม่ได้เลี้ยงด้วยนมแม่เลย	7	11	18
นมแม่อย่างเดียว	-	58	58
นมแม่ร่วมกับอาหารอย่างอื่น	125	314	426
รวม	132	314	515

χ^2 23.51 df 2 P-value 0.0001 *

จากตารางที่ 4.28 พบว่า การเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ในระยะ 4 เดือนแรก หลังคลอดของบุตรแตกต่างกัน ตามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

ตารางที่ 4.29 แสดงความแตกต่างระหว่าง การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจใน ระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอดของบุตร กับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของมารดา

พฤติกรรมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ของมารดา	การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ		รวม
	ป่วย	ไม่ป่วย	
ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	13	5	18
นมแม่อย่างเดียว	19	49	58
นมแม่ร่วมกับอาหารอื่น	235	204	439
รวม	257	258	515

χ^2 33.33 df 2 P-value 0.00001*

จากตารางที่ 4.29 พบว่า การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจในระยะ 4 เดือนแรกของบุตรแตกต่างกัน ตามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.11 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตารางที่ 4.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด

ระดับความรู้	ไม่ได้กินนมแม่ เลย	นมแม่อย่าง เดียว	นมแม่ร่วมกับ อาหารอย่างอื่น	รวม
ดี (คะแนน70-100)	1	22	45	68
พอใช้ (คะแนน50-69)	7	24	128	159
ไม่ดี (คะแนน0-49)	10	12	266	288
รวม	18	58	439	515

χ^2 48.01 df 4 P-value 0.00001*

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในระยะ 4 เดือนแรก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.12 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในระยะ 4 เดือนแรก

ตารางที่ 4.31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดากับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 เดือนแรกหลังคลอด

ระดับทัศนคติ	ไม่ได้กินนมแม่	นมแม่อย่างเดียว	นมแม่ร่วมกับอาหารอย่างอื่น	รวม
สูง (คะแนนเฉลี่ย 2.5-3.0)	13	55	389	457
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.5-2.49)	5	3	50	58
รวม	18	58	439	515

χ^2 7.06 df 2 P-value 0.0317 *

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในระยะ 4 เดือนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

7.21 ความแตกต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างมารดาที่คลอดและไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก

ตารางที่ 4.32 แสดงความแตกต่าง ระหว่างระดับความรู้ของมารดาที่คลอดและไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก

ระดับความรู้	มารดาที่คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก	มารดาที่ไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก	รวม
ดี (คะแนน > 70%)	83	1	84
พอใช้ (คะแนน 50-69)	170	10	180
ไม่ดี (คะแนน 0-49)	241	81	322
รวม	494	92	586

χ^2 49.11 df 2 P-value 0.0001*

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา ที่คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูกแตกต่างกับมารดาที่ไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.22 ความแตกต่างระหว่าง ทิศนคติของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างมารดาที่คลอดและไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก

ตารางที่ 4.33 แสดงความแตกต่าง ระหว่างทิศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างมารดาที่คลอดและมารดาไม่ได้คลอดในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก

ระดับทิศนคติ	มารดาที่คลอดลูกใน รพ. สายสัมพันธ์แม่-ลูก	มารดาที่ไม่ได้คลอดลูกใน รพ. สายสัมพันธ์แม่-ลูก	รวม
สูง (คะแนนเฉลี่ย 2.5-3.0)	454	67	521
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.5-2.49)	40	25	65
รวม	494	92	586

χ^2 31.19 df 1 P-value 0.0001*

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับทิศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่คลอดลูกในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก แตกต่างกับ มารดาที่ไม่ได้คลอดลูกในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่-ลูก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

7.3 ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างมารดาที่คลอดและไม่ได้คลอดลูกในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก

ตารางที่ 4.34 แสดงความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่คลอดลูกในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูกและไม่ได้คลอดใน รพ.สายสัมพันธ์แม่-ลูก

ประเภทของ โรงพยาบาล ที่คลอด	ไม่ได้เลี้ยง ลูกด้วยนม แม่เลย	นมแม่เพียง อย่างเดียว	นมแม่ร่วมกับ อาหารอย่างอื่น	รวม
คลอดในรพ. สายสัมพันธ์ฯ	13	57	364	434
ไม่ได้คลอดใน รพ.สายสัมพันธ์	5	1	75	81
รวม	18	58	439	515

χ^2 11.16 df 2 P-value 0.00377*

จากตารางที่ 4.32 พบว่า พฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างมารดาที่คลอดลูกและมารดาไม่ได้คลอดลูก ในโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.01)

7.4 ความแตกต่างระหว่างอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว ระหว่างมารดาที่คลอดลูกในปีแรกและปีที่ 2 ของโครงการโรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก

ตารางที่ 4.35 แสดงความแตกต่างของอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวระหว่างมารดาที่คลอดลูกในปีแรกและปีที่ 2 ของโครงการโรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก โดยใช้ Z-test proportion

ระยะเวลาดำเนินโครงการโรงพยาบาล สาขาสัมพันธ์แม่-ลูก	จำนวนผู้ที่เลี้ยงลูกด้วย นมแม่เพียงอย่างเดียว	ร้อยละ
ปีที่ 1 ของโครงการร.สาขาสัมพันธ์ฯ (พ.ศ. 2536-2537) จำนวน 311 คน	25	8.0
ปีที่ 2 ของโครงการ ร.สาขาสัมพันธ์ฯ (พ.ศ. 2537-2538) จำนวน 204 คน	33	16.2

$Z = 2.1078$ * Statistical Significance at $\alpha 0.01$

จากตารางที่ 4.35 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวในปีที่ 1 และปีที่ 2 ของโครงการ โรงพยาบาลสาขาสัมพันธ์แม่-ลูก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$)